

2025, Vol. 6(3), 911-926
© The Author(s) 2025
Article reuse guidelines:
<https://dergi.bilgi.edu.tr/index.php/reflektif>
DOI: 10.47613/reflektif.2025.249
Article type: Research Article

Received: 15.03.2025
Accepted: 29.09.2025
Published Online: 14.10.2025

Göksel Öztürk*, Başak Karayılanoğlu**, Dilan Dilay Aygün***

Üniversite Öğrencilerinin Bireysel Afete Direnç Düzeyleri ve İlişkili Faktörler

Individual Disaster Resilience Levels of University Students and Related Factors

Öz

Afet dirençliliği, bireylerin, toplulukların ve sistemlerin afet öncesinde, sırasında ve sonrasında yaşanan olumsuzluklarla baş edebilme, bu etkileri azaltabilme ve toparlanabilme kapasitesidir. Bireysel afete dirençlilik ise bireyin fiziksel, psikolojik ve sosyal kaynaklarını kullanarak afetlere hazırlıklı olma, afet anında uygun kararlar verebilme ve sonrasında uyum sağlayabilme yeteneğini ifade eder. Bu kavram, afet risklerinin azaltılmasında birey düzeyinde önemli bir değişken olarak değerlendirilmektedir. Mevcut çalışma bir üniversitede okuyan öğrencilerin bireysel afete direnç düzeylerinin ve ilişkili faktörlerin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirildi. Kesitsel türde olan çalışmaya bir Üniversitede okuyan 400 öğrenci dahil edildi. Verilerin toplanmasında kullanılan anket formunun içeriğinde öğrencilerin bazı tanımlayıcı özelliklerini sorgulayan sorular ve Bireysel Afete Direnç Ölçeği (BADÖ) yer aldı. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra lineer regresyon analizi kullanıldı. Sonuç olarak bu çalışma, üniversite öğrencilerinin bireysel afete direnç düzeylerinin ortalamasının üzerinde olduğunu gösterdi. Ayrıca düzenli fiziksel aktivite yapanların, afete hazırlık planı hakkında bilgi sahibi olanların ve yaşanan yerde deprem sonrası buluşma yeri belirleyenlerin bireysel afete dirençlilikleri daha yüksek; tanı konulmuş fiziksel hastalığı olanların bireysel afete dirençlilikleri daha düşük olduğu görülmüştür. Üniversite öğrencilerinin eğitim müfredatlarına afet eğitimi ile ilgili derslerin konulması öğrencilerin bireysel afete dirençliliklerinin artırılmasına katkı sağlayabilir.

911

Abstract

The study was conducted to determine the individual disaster resistance levels and related factors of students studying at a university. 400 students studying at a university were included in the cross-sectional study. The questionnaire form used to collect the data included questions questioning some descriptive characteristics of the students and the Individual Disaster Resilience Scale (IDS). In addition to descriptive statistics, linear regression analysis was used to evaluate the data. As a result, this study showed that the individual disaster resistance levels of university students were above average. In addition, those who engaged in regular physical activity, had information about the disaster preparedness plan, and determined a meeting place after the earthquake in their locality had higher individual disaster resistance; those with diagnosed physical illnesses had lower individual disaster resistance. Including courses on disaster education in the curriculum of university students may contribute to increasing the individual disaster resistance of students

Anahtar Kelimeler

Afet, Bireysel Afete Direnç, Üniversite Öğrencisi

Keywords

Disaster, Individual Disaster Resilience, University Student

* Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, gokselozturk@comu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3623-5771.

** karayilanoglubasak34@gmail.com, ORCID: 0009-0006-7945-6597.

*** aygundilan9@gmail.com, ORCID: 0009-0007-8906-9803.

Giriş

Son yıllarda iklim değişikliği, göç, nüfus artışı, düzensiz kentleşme ve çevresel bozulmalar gibi faktörlerin etkisiyle afetlerin sıklığında ve şiddetinde artış yaşanmakta, bu durum uluslararası toplumu afetlere karşı dirençli hale gelme yönünde politikalar geliştirmeye zorlamaktadır. Küresel düzeyde yapılan çalışmalar, afetlere hazırlık ve afet sonrası iyileşme süreçlerinde toplumsal kapasitenin nasıl güçlendirilebileceğine odaklanmaktadır (UNISDR, 2015; Cutter ve ark., 2010). Bu bağlamda, uluslararası afet yönetimi yaklaşımlarına yön veren Hyogo ve Sendai Çerçeve Anlaşmaları da afet risk yönetiminin temel hedeflerinden birinin yalnızca zarar görebilirliği azaltmak değil, aynı zamanda – ve çoğu zaman bununla birlikte – toplumsal dirençliliği artırmak olduğunu vurgulamaktadır. Başka bir deyişle, toplumların afetlere karşı dayanıklı hale getirilmesi, onları daha az zarar görebilir kılmamanın temel bir yoludur (Mayunga, 2007). Çünkü toplumun afet direncini geliştirmek topluluğun afetlerin etkilerinden daha az zararla çıkmasını ve afetlere karşı mücadele yeteneğinin gelişmesini sağlamaktadır (Colten ve ark., 2008).

Toplumun afet kaynaklı zararlarının seviyesi o toplumun gelişim düzeyine bağlı olarak değişim göstermektedir. Bu kapsamda çoğu zaman gelişmişlik düzeyi yüksek topluluklarda da hasarlar meydana gelmektedir. Ancak bu hasar can kaybından ziyade maddi kayıplarla sınırlı kalmaktadır (Day ve ark., 2019). Nitekim son zamanlarda afetlere karşı dayanıklı, hazırlıklı, dirençli toplumlar oluşturmak afetler ve etkileri ile başa çıkabilmede en önemli yöntemlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Afet dirençli toplum kavramı incelediğinde Birleşmiş Milletler Uluslararası Afet Azaltma Stratejisi (UNISDR) Küresel Değerlendirme Raporu'nda afete dirençli toplumun, tehlikelerle karşılaşan bir sistemin, topluluğun veya toplumun bir tehlikenin etkilerine zamanında ve verimli bir şekilde direnme, absorbe etme, uyum sağlama ve bunlardan kurtulma yeteneği olarak tanımlandığı görülmektedir. Türkiye'de afet yönetiminden ve koordinasyonundan sorumlu kuruluş olan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) ise dirençliliği, "Bir birey veya topluluğun tehlikeli bir oluşumun etkilerini, zamanında ve etkili olarak tahmin etme, öngörme, önleme, azaltma ve iyileştirme kapasitesi" olarak tanımladığı görülmektedir (AFAD, 2020).

Afet direnci bireysel, aile ve topluluk seviyesi gibi birden fazla sistem üzerinde etki göstermektedir. Bu sistemlerin her birinin afet direnç kapasitelerinin geldiği nokta afet direncini birçok farklı faktör açısından da etkilemektedir. Ancak bu sistemler arasında bireysel düzeyde afet direncine toplum düzeyine kıyasla daha az önem verildiği dikkat çekmektedir (First, 2019). Afet direnci ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında birçoğunun afet direncini toplum düzeyinde ele aldığı bireysel direnç üzerinde yeteri kadar önem gösterilmediği görülmektedir. Bireysel afet dayanıklılığı yeterince incelenmemiş bir kavramdır. Bireysel afet direnci bir bireyin afetle ilgili bilgileri edinme, işleme ve anlama kapasitesine sahip olma ve afetle ilgili risk durumlarıyla başa çıkmada uygun kararlar ve eylemler almak için ilgili kaynakları belirleme ve harekete geçirme derecesi olarak tanımlanmaktadır (DiTirro, 2018).

Bireysel afet dirençliliği yalnızca soyut bir psikolojik dayanıklılık hâli değil, aynı zamanda belirli bilgi, beceri ve davranışsal yeterlilikleri içeren çok boyutlu bir yapıdır. Literatürde bireysel afet direncinin somut göstergeleri arasında; afetlerle ilgili bilgi düzeyi (örneğin hangi tehlikenin ne zaman, nasıl meydana gelebileceği), risk algısı, öz yeterlik inancı, kişisel hazırlık düzeyi (acil durum çantası bulundurma, tahliye planı yapma gibi), sosyal destek kaynaklarını tanıma ve bu kaynakları kullanabilme becerisi yer almaktadır (Paton, 2003; DiTirro, 2018; Norris ve ark., 2008). Ayrıca bireylerin stresle baş etme becerileri, fiziksel kapasite düzeyi, karar alma ve hızlı tepki verme yetenekleri de bireysel afet direncinin yapı taşları arasında sayılmaktadır. Bu nedenle bireysel dirençlilik, yalnızca bir duruma karşı “dayanıklı olma” hâli değil; hazırlıklı olmayı, bilgili olmayı, karar verebilmeyi ve uygulayabilmeyi kapsayan bütüncül bir kapasiteyi ifade etmektedir.

Eğer bir toplumun afet direnç düzeyini anlamak ve geliştirmek isteniyorsa bu ancak o toplumun bileşenlerinden olan bireylerin dirençlerinin seviyesinin değerlendirilmesi ile mümkündür. Bu açıdan bireylerin afet direncini ölçmek ve değerlendirmek toplumun afet direncini anlamak için önem arz etmektedir. Bu sebeple toplumdaki bireylerin afete karşı dirençlerinin belirlenmesi devletlerin afetlere hazırlanması ve mücadelesine katkı sağlamaktadır. Ayrıca afet yöneticileri için hazırlanma ve önlem alma konusunda önemli bir veri olarak karşımıza çıkmaktadır. Yukarıdaki bilgiler ışığında bu çalışma da afetlere karşı direnci bireysel açıdan incelemesi ile afete dirençli toplum oluşturmaya ve afetler ile ilgili yapılacak eğitim, hazırlık, yönetimi çalışmalarına yön vermesi açısından başarılı bir afet yönetimi için önem taşımaktadır.

Afetlerin etkileri düşünüldüğünde bireylerin bu durumla başa çıkma kapasitelerinin ne derecede güçlü olduğu afetler ve sonuçları ile mücadele açısından önem taşımaktadır. Literatürde afetlere yönelik eğitim programlarının, bireylerin risk algısını artırdığı, hazırlık düzeylerini geliştirdiği ve bu sayede afetlere karşı mücadele kapasitelerini somut biçimde güçlendirdiği belirtilmiştir (Norris ve ark., 2008). Bu doğrultuda bireylerin afet direncinin belirlenmesi afetler ile başa çıkabilme kapasiteleri hakkında bilgi vermektedir. Bu kapsamda çalışma ile üniversite öğrencilerinin bireysel afet direnç seviyelerinin ölçülerek afetler ile başa çıkabilme kapasitelerinin ortaya konarak hangi seviyede olduklarının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda ortaya çıkan sonuçlar ile afetlere karşı bireysel direncin artması için önlemlerin alınması ve geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Yöntem

Çalışmanın tasarımı, Veri Toplama ve Örneklem

Kesitsel türde olan araştırma Şubat-Ağustos 2024 tarihleri arasında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi öğrencileri ile gerçekleştirildi. Çalışmanın evrenini Türkiye’de bir devlet üniversitesinde kayıtlı 43659 üniversite öğrencisi oluşturdu. Çalışmanın örneklem büyüklüğü, Epi Info 7.2 yazılımı kullanılarak hesaplandı. Hesaplama, daha önce benzer çalışmalarda gözlenen

veya ön testlerde varsayılan şekilde toplumda ilgili durumun görülme sıklığının %50 olabileceği (beklenen oran) kabul edildi. Bu oran, örneklem büyüklüğünün maksimumda olmasını sağladığı için varsayımsal olarak tercih edildi. Ayrıca %5 hata payı, yani %95 güven düzeyi (confidence level) temel alındı. Buradaki hata payı, tahmin edilen oranın $\pm$ %5 sapma ile belirlenebileceğini gösteren istatistiksel güven aralığıdır. Bu koşullar altında, gerekli minimum örneklem büyüklüğü 381 olarak hesaplandı.

Araştırmanın verileri etik kurul izni alındıktan sonra Şubat-Haziran 2024 tarihleri arasında online olarak topladı. Kartopu örnekleme tekniği benimsenerek anket linki öğrencilerle paylaşıldı. Onlar da kendi bölümlerinin WhatsApp gruplarında paylaştılar. Çalışma ilgili Üniversitede öğrenci olan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 400 öğrenci ile tamamlandı.

Veri Toplama Araçları

Anket formunun içeriğinde, öğrencileri tanımlamaya yönelik bazı soruların yanı sıra Bireysel Afete Direnç Ölçeği yer aldı.

Tanımlayıcı özellikleri içeren sorular: Güncel literatüre dayanılarak oluşturulan formda öğrencilerin cinsiyeti, bölümü, medeni durumu gibi özelliklerini sorgulayan soruların yanı sıra afet ile ilgili hazırlık ve deneyimlerini sorgulayan sorulara yer verildi (Şen, 2022; Yayla, 2020; Akil ve Önal, 2022).

Bireysel afet direnci ölçeği (BADÖ): DiTirro (2018) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe uyarlanması Şen (2022) tarafından gerçekleştirilmiştir. 19 maddeden ve 4 alt boyuttan oluşmaktadır (Şen, 2022):

Tecrübeyle Başa Çıkma (Knowledge Coping) Boyutu (1-7. Maddeler): Bu boyut, bireyin geçmişte yaşadığı afetlere ilişkin eğitimsel ya da kişisel deneyimleri aracılığıyla edindiği bilgiler ile afet öncesinde sahip olduğu bilgi birikimini nasıl kullandığına odaklanır. Bu bilgi birikimi, bireyin afet anında vereceği tepkileri şekillendirmede önemli rol oynar.

Bilgiyle Başa Çıkma (Informational Coping) Boyutu (8-11 Maddeler): Bireysel afet direncinin bu yönü, bireylerin afet sırasında sahip oldukları bilgi düzeyi ve dış kaynaklardan bilgi edinme becerisiyle ilgilidir. Afet anında bireylerin ne yapmaları gerektiğini bilmeleri, korunma yollarına hâkim olmaları ve güvenilir bilgi kaynaklarına ulaşabilmeleri, etkili bir afet yönetimi açısından büyük önem taşır.

Ortak Başa Çıkma (Communal Coping) Boyutu (12-16. Maddeler): Bu boyut, bireyin afet sürecinde erişebildiği sosyal destek kaynaklarını ne ölçüde kullanabildiğine odaklanmaktadır. Sosyal destek, bireylere hem fiziksel hem de duygusal yardım sağlayarak, stresli durumların yaratabileceği olumsuz etkilerden korunmalarına yardımcı olur.

Duygusal Başa Çıkma (Affective Coping) Boyutu (17-19. Maddeler): Bireysel afet direncinin bu bileşeni, bireylerin afet gibi kriz durumlarında kendi duygularını ne derece yönetebildiklerini ve duygusal tepkilerini ne ölçüde kontrol edebildiklerini değerlendirmeye yöneliktir.

Bireysel afet direnci ölçeği 5’li Likert tipinde “Kesinlikle Katılmıyorum ve Kesinlikle Katılıyorum” aralığında puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 19, en yüksek puan ise 95’tir. Ölçekten alınan puanın yüksek olması, bireyin afetlere dayanıklılığının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Çalışmanın orijinalinde Cronbach Alpha katsayısı 0,89 olarak belirtilmiş olup bu çalışmada Cronbach Alpha 0,86 olarak bulundu.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 25 Paket programı kullanıldı. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemlerin (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma) yanı sıra, değişkenlerin özelliklerine bağlı olarak çeşitli parametrik ve nonparametrik testler kullanıldı. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 3 arasında olduğu değerler normal dağılıma uygun olarak kabul edildi (Shao, 2002). Normal dağılıma sahip bağımsız iki grubun karşılaştırılması için Bağımsız Örneklem T testi; varsayım karşılanmadığında Mann Whitney U testi uygulandı. Normallik varsayımının karşılandığı bağımsız üç ve daha fazla grubun arasındaki farkların incelenmesi için ANOVA testi; varsayım karşılanmadığında ise Kruskal Wallis testi yapıldı. Normal dağılıma uygun olmayan iki sürekli değişkenini arasındaki ilişkinin incelenmesinde Spearman korelasyonu hesaplandı. Değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek için linear regresyon analizi kullanıldı ve anlamlılık düzeyi ($p < 0,05$) olarak belirlendi.

Bulgular

Öğrencilerin bazı tanımlayıcı özellikleri

Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 22,12 ($\pm 3,47$) olup, çoğunluğu kadın (%52,3) ve lisans (%88,5) öğrencisidir. %35,5’i sigara, %33,3’ü alkol kullanan öğrencilerin %2,3’ünde fiziksel, 10,3’ünde psikiyatrik bir hastalık bulunmaktadır. Öğrencilerin diğer tanımlayıcı özelliklerine Tablo 1’de yer verildi.

Tablo 1

Öğrencilerin bazı tanımlayıcı özellikleri (n=400)

Değişkenler		n	%
Yaş	(Min:18 max:38 22,12; SS: 3.47)		
Cinsiyet	Kadın	209	52,3
	Erkek	189	47,3
	Belirtmek istemeyen	2	0.5
Öğrenim düzeyi	Önlisans	46	11,5
	Lisans	354	88,5

Doğduğu ilin bulunduğu coğrafi bölge	Akdeniz Bölgesi	36	9,0
	Doğu Anadolu Bölgesi	44	11,0
	Ege Bölgesi	70	17,5
	Güneydoğu Bölgesi	45	11,3
	İç Anadolu Bölgesi	35	8,8
	Karadeniz Bölgesi	34	8,5
	Marmara Bölgesi	136	34,0
İlişki durumu	Bekar	286	71,5
	Evli	22	5,5
	İlişkisi var	92	23,0
Gelirini nasıl sağladığı (n=550)*	Aile	268	48,7
	Çalışma	130	23,6
	Burs	152	27,7
Akademik başarıyı değerlendirme	İyi	141	35,3
	Orta	241	60,3
	Kötü	18	4,5
Sigara kullanımı	Evet	142	35,5
	Hayır	258	64,5
Alkol kullanımı	Evet	133	33,3
	Hayır	267	66,8
Ailenin ortalama aylık geliri	Gelir giderden az	101	25,3
	Gelir gidere denk	233	58,3
	Gelir giderden fazla	66	16,5
Anne eğitim durumu	Öğrenimi yok	44	11,0
	İlkokul	172	43,0
	Ortaokul	67	16,8
	Lise	88	22,0
	Üniversite	29	7,3
Baba eğitim durumu	Öğrenimi yok	11	2,8
	İlkokul	118	29,5
	Ortaokul	89	22,3
	Lise	122	30,5
	Üniversite	60	15,0
Tanı konulmuş herhangi fiziksel sağlık sorunu varlığı	Evet	41	2,3
	Hayır	1769	97,7
Tanı konulmuş herhangi bir psikiyatrik hastalık varlığı	Evet	187	10,3
	Hayır	1623	89,7

*Çok seçimlik soru

Bireysel afete direnç ölçeğine yönelik tanımlayıcı veriler

Bireysel afete direnç ölçeğine yönelik tanımlayıcı veriler Tablo 2’de verildi. Buna göre öğrencilerin BADÖ toplam puan ortalamasının $62,13 \pm 10,64$ olduğu belirlendi.

Tablo 2

Bireysel afete direnç ölçeği toplam ve alt boyutlarının tanımlayıcı verileri (n=400)

Ölçek	Mean	SS	Median	Min	Max
Tecrübe ile başa çıkma	23,06	5,53	23,00	7	35
Bilgi ile başa çıkma	11,22	3,29	11,00	4	20
Ortak başa çıkma	19,32	4,25	20,00	5	25
Duygusal başa çıkma	8,52	2,93	9,00	3	15
BADÖ Toplam	62,13	10,64	62,50	19	92

Mean: Ortalama; SS: Median: Ortanca; Min: Minimum; Max: Maksimum, BADÖ: Bireysel afete direnç ölçeği

Bireysel afete direnci ile ilişkili faktörler

Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre bireysel afete direnç ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları Tablo 3’te verildi. Buna göre baba eğitim durumu lise olanların ($F=2,597$; $P=0,036$), fiziksel aktivite yapanların ($t=3,468$; $p=0,001$), tanı konulmuş fiziksel sağlık sorunu olmayanların ($U=9950,5$; $p=0,001$) tecrübe ile başa çıkma alt boyutu puan ortalamaları; aile geliri giderden fazla olanların ($F=3,491$; $p=0,031$), sigara kullananların ($t=1,273$, $p=0,041$), fiziksel aktivite yapanların ($t=3,316$; $p=0,001$) bilgi ile başa çıkma alt boyutu ortalamaları; bekar olanların ($F=3,529$; $p=0,030$) sigara kullanmayanların ($t=-1,011$; $p=0,006$) ve tanı konulmuş psikiyatrik hastalığı olanların ($U=5421,0$; $p=0,015$) ortak başa çıkma alt boyutu puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı derece yüksekti ($p<0,05$). Ayrıca aile ortalama gelirleri giderlerinden fazla olanların ($F=3,744$; $p=0,025$), fiziksel aktivite yapanların ($t=3,383$; $p=0,001$) ve tanı konulmuş fiziksel sağlık sorunu olmayanların ($U=9627,5$; $p=0,006$) BADÖ Toplam puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı derece yüksekti ($p<0,05$).

Öğrencilerin afet ile ilgili deneyimlerine göre bireysel afete direnç ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları Tablo 4’te verildi. Buna göre afete yönelik hazırlık eğitimi alanların ($t=8,253$; $p<0,001$), afete hazırlık planı hakkında bilgisi olanların ($t=10,810$; $p<0,001$), evde afet-acil durum çantası olanların ($t=4,146$; $p<0,001$), kişisel veya aile afet planı olanların ($t=7,247$; $p<0,001$), yaşanan yerde deprem sonrası buluşma yeri belirleyenlerin ($t=5,439$; $p<0,001$), afet ile ilgili sivil toplum kuruluşuna üye olanların ($t=3,700$; $p<0,001$) ve daha önceden birden fazla afet yaşayanların ($F=5,564$; $p=0,004$) tecrübe ile başa çıkma alt boyutu puan ortalamaları; afete yönelik hazırlık eğitimi alanların ($t=6,356$; $p<0,001$), afete hazırlık planı hakkında bilgisi olanların ($t=6,319$; $p<0,001$), yaşanan yerde deprem sonrası buluşma

Tablo 3

Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre bireysel afete direnç ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları (n=400)

Değişkenler	Tecrübe ile başa çıkma Ort ± SS Test değeri, p	Bilgi ile başa çıkma Ort ± SS Test değeri, p	Ortak başa çıkma Ort ± SS Test değeri, p	Duygusal başa çıkma Ort ± SS Test değeri, p	BADÖ Toplam Ort ± SS Test değeri, p
Yaş Ort ± SS: 22,12 ± 3,47	23,06 ± 5,53 r=0,083 p=0,097	11,22 ± 3,29 r= 0,046 p=0,357	19,32 ± 4,25 r=0,056 p=0,260	8,52 ± 2,93 r=0,028 p=0,582	62,13 ± 10,64 r=0,088 P=0,080
Öğrenim düzeyi Önlisans Lisans	24,26 ± 5,49 22,90 ± 5,52 U=6940,5 p=0,103	11,91 ± 3,37 11,13 ± 3,27 U=6971,0 p=0,111	20,17 ± 3,14 19,21 ± 4,36 U=7347,0 p=0,276	8,08 ± 2,96 8,57 ± ,93 U=8885,0 p=0,311	64,43 ± 9,25 61,83 ± 10,78 U=6932,0 p=0,101
İlişki durumu Bekar Evli İlişkisi var	22,82 ± 5,71 22,95 ± 5,35 23,83 ± 4,99 F=1,168 p=0,312	11,18 ± 3,38 10,72 ± 3,28 11,45 ± 3,01 F=0,497 p=0,609	18,97 ± 4,35 10,72 ± 3,28 11,45 ± 3,01 F=3,529 p=0,030	8,65 ± 2,89 7,36 ± 3,03 8,34 ± 2,98 F=2,173 p=0,115	61,63 ± 10,91 60,86 ± 10,88 63,93 ± 9,64 F=1,785 p=0,169
Ailenin ortalama aylık geliri Gelir giderden az Gelir gidere denk Gelir giderden fazla	22,43 ± 5,95 23,03 ± 5,24 24,12 ± 5,76 F=1,868 p=0,156	10,54 ± 3,22 11,34 ± 3,21 11,83 ± 3,52 F=3,491 p=0,031	18,52 ± 4,42 19,70 ± 3,90 19,21 ± 5,00 F=2,758 p=0,065	8,49 ± 2,79 8,31 ± 2,84 9,30 ± 3,36 F=2,957 p=0,053	60,00 ± 10,64 62,40 ± 10,17 64,46 ± 11,78 F=3,744 p=0,025
Doğduğu ilin bulunduğu bölge Akdeniz Bölgesi Doğu Anadolu Bölgesi Ege Bölgesi Güneydoğu Bölgesi İç Anadolu Bölgesi Karadeniz Bölgesi Marmara Bölgesi	23,61 ± 6,10 22,68 ± 6,57 22,45 ± 5,85 23,11 ± 5,17 22,37 ± 6,78 23,61 ± 5,04 23,38 ± 4,71 F=0,454 p=0,842	11,80 ± 3,70 11,54 ± 3,35 10,75 ± 3,56 11,75 ± 3,06 11,14 ± 4,10 11,41 ± 2,85 11,00 ± 2,94 F=0,806 p=0,566	19,38 ± 4,22 18,43 ± 5,27 18,74 ± 4,85 19,75 ± 3,70 19,97 ± 4,18 20,05 ± 3,53 19,40 ± 3,91 F=0,930 p=0,473	8,25 ± 2,92 9,34 ± 3,03 8,41 ± 3,04 7,95 ± 2,42 7,65 ± 2,97 8,88 ± 3,23 8,70 ± 2,87 F=1,612 p=0,142	63,05 ± 10,99 62,00 ± 11,90 60,37 ± 11,77 62,57 ± 10,50 61,14 ± 12,18 63,97 ± 9,07 62,50 ± 9,53 F=0,622 p=0,713
Akademik başarıyı değerlendirme İyi Orta Kötü	23,36 ± 5,92 22,83 ± 5,35 23,77 ± 4,63 F=0,554 P=0,575	11,41 ± 3,39 11,11 ± 3,25 11,16 ± 3,03 F=0,377 P=0,686	19,19 ± 4,83 19,51 ± 3,86 17,77 ± 4,30 F=1,495 P=0,225	8,78 ± 3,10 8,28 ± 2,79 9,66 ± 3,18 F=2,772 P=0,064	62,76 ± 11,62 61,75 ± 10,16 62,13 ± 10,64 F=0,408 P=0,665

Anne eğitim durumu					
Öğrenimi yok	21,86 ± 5,27	11,22 ± 3,24	19,29 ± 4,77	9,13 ± 2,91	61,52 ± 11,04
İlkokul	22,76 ± 5,79	11,01 ± 3,11	19,32 ± 4,48	8,55 ± 2,99	61,69 ± 10,89
Ortaokul	23,61 ± 5,68	11,85 ± 3,63	19,04 ± 4,04	8,14 ± 2,72	62,65 ± 10,92
Lise	23,70 ± 4,98	11,01 ± 3,46	19,27 ± 3,80	8,35 ± 3,11	62,34 ± 10,34
Üniversite	23,44 ± 5,48	11,48 ± 2,99	20,17 ± 3,94	8,75 ± 2,47	63,86 ± 9,07
	F=1,138 P=0,338	F=0,868 P=0,483	F=0,362 P=0,836	F=0,878 P=0,477	F=0,346 P=0,847
Baba eğitim durumu					
Öğrenimi yok	19,90 ± 4,52	12,09 ± 3,70	16,81 ± 5,32	8,72 ± 2,90	57,54 ± 9,44
İlkokul	22,42 ± 5,53	11,20 ± 3,09	19,39 ± 4,23	8,85 ± 3,15	61,88 ± 10,55
Ortaokul	23,17 ± 5,76	11,11 ± 3,32	19,19 ± 4,25	8,12 ± 2,97	61,50 ± 10,87
Lise	24,15 ± 5,37	11,48 ± 3,42	19,45 ± 4,53	8,36 ± 2,94	63,45 ± 11,03
Üniversite	22,66 ± 5,33	10,75 ± 3,30	19,58 ± 3,40	8,73 ± 2,36	61,73 ± 9,78
	F=2,597 P=0,036	F=0,716 P=0,581	F=1,068 P=0,372	F=0,965 P=0,427	F=1,100 P=0,356
Sigara kullanımı					
Evet	23,07 ± 5,82	11,50 ± 3,56	19,03 ± 4,88	8,26 ± 3,12	61,87 ± 11,34
Hayır	23,06 ± 5,37 t=0,015 p=0,276	11,06 ± 3,12 t=1,273 p=0,041	19,48 ± 3,86 t=-1,011 p=0,006	8,66 ± 2,82 t=-1,325 p=0,238	62,28 ± 10,25 t=-0,368 p=0,515
Alkol kullanımı					
Evet	23,76 ± 5,52	11,44 ± 3,53	19,41 ± 4,65	8,15 ± 2,97	62,77 ± 10,97
Hayır	22,71 ± 5,51 t=1,796 p=0,870	11,11 ± 3,16 t=0,937 p=0,184	19,28 ± 4,04 t=0,293 p=0,357	8,70 ± 2,90 t=-1,794 p=0,814	61,82 ± 10,48 t=0,844 p=0,791
Fiziksel aktivite varlığı					
Evet	24,30 ± 5,48	11,93 ± 3,18	19,45 ± 4,14	8,77 ± 2,95	64,46 ± 11,09
Hayır	22,34 ± 5,43 t=3,468 p=0,001	10,81 ± 3,28 t=3,316 p=0,001	19,24 ± 4,32 t=0,468 p=0,640	8,37 ± 2,92 t=1,315 p=0,189	60,78 ± 10,15 t=3,383 p=0,001
Tanı konulmuş fiziksel sağlık sorunu varlığı					
Evet	20,83 ± 4,24	10,69 ± 2,65	18,30 ± 5,08	8,39 ± 2,47	58,23 ± 8,85
Hayır	23,33 ± 5,61 U=9950,5 p=0,001	11,28 ± 3,35 U=8340,5 p=0,351	19,44 ± 4,13 U=8575,0 p=0,204	8,53 ± 2,99 U=7782,5 p=0,881	62,60 ± 10,75 U=9627,5 p=0,006
Tanı konulmuş herhangi bir psikiyatrik hastalık varlığı					
Evet	22,59 ± 6,32	10,86 ± 3,83	17,13 ± 5,31	7,68 ± 3,15	58,27 ± 11,41
Hayır	23,09 ± 5,48 U=4451,5 p=0,590	11,24 ± 3,26 U=4466,5 p=0,557	19,45 ± 4,15 U=5421,0 p=0,015	8,57 ± 2,92 U=4816,0 p=0,209	62,36 ± 10,57 U=5089,0 p=0,077

r= Pearson Korelasyon Katsayısı; U= Mann-Whitney U testi; F=Anova testi; t= Bağımsız örneklem t-testi

yeri belirleyenlerin ($t=2,868$; $p=0,004$), afet ile ilgili sivil toplum kuruluşuna üye olanların ($t=3,258$; $p=0,001$) bilgi ile başa çıkma alt boyutu puan ortalamaları ve afete hazırlık planı hakkında bilgisi olanların ($t=3,263$; $p=0,001$) ve yaşanan yerde deprem sonrası buluşma yeri belirleyenlerin ($t=2,575$; $p=0,010$) ortak başa çıkma alt boyutu ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı derece yüksekti ($p<0,05$). Ayrıca afete yönelik hazırlık eğitimi alanların ($t=6,982$; $p<0,001$), afete hazırlık planı hakkında bilgisi olanların ($t=9,147$; $p<0,001$), evde afet-acil durum çantası olanların ($t=2,736$; $p=0,006$), kişisel veya aile afet planı olanların ($t=5,327$; $p<0,001$), yaşanan yerde deprem sonrası buluşma yeri belirleyenlerin ($t=5,099$; $p<0,001$), afet ile ilgili sivil toplum kuruluşuna üye olanların ($t=3,549$; $p<0,001$ ve daha önceden birden fazla afet yaşayanların ($F=3,643$; $p=0,027$ BADÖ Toplam puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı derece yüksekti ($p<0,05$).

Tablo 4

Öğrencilerin Afet ile İlgili Deneyimlerine Göre Bireysel Afete Direnç Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamaları (n=400)

Değişkenler	Tecrübe ile başa çıkma Ort ± SS	Bilgi ile başa çıkma Ort ± SS	Ortak başa çıkma Ort ± SS	Duygusal başa çıkma Ort ± SS	BADÖ Toplam Ort ± SS
Afetlere yönelik hazırlık eğitimi alma durumu					
Evett	25,57±5,11	12,41±3,04	19,53±4,38	8,80±2,89	66,31±10,56
Hayır	21,29±5,12	10,38±3,21	19,18±4,16	8,33±2,96	59,18±9,69
	$t=8,253$ $p<0,001$	$t=6,356$ $p<0,001$	$t=0,812$ $p=0,417$	$t=1,567$ $p=0,118$	$t=6,982$ $p<0,001$
Afete hazırlık planı hakkında bilgi durumu					
Evett	25,45±4,94	12,12±3,14	19,95±4,00	8,63±2,96	66,15±9,90
Hayır	20,16±4,78	10,13±3,14	18,57±4,44	8,39±2,91	57,24±9,43
	$t=10,810$ $p<0,001$	$t=6,319$ $p<0,001$	$t=3,263$ $p=0,001$	$t=0,823$ $p=0,411$	$t=9,147$ $p<0,001$
Evde afet-acil durum çantası varlığı					
Evett	25,05±5,82	11,73±3,29	19,44±4,83	8,46±2,99	64,69±11,20
Hayır	22,43±5,29	11,06±3,28	19,29±4,06	8,54±2,92	61,32±10,35
	$t=4,146$ $p<0,001$	$t=1,748$ $p=0,081$	$t=0,314$ $p=0,753$	$t=-0,226$ $p=0,822$	$t=2,736$ $p=0,006$
Kişisel veya aile afet planı varlığı					
Evett	26,13±5,27	11,99±3,41	19,69±4,90	8,78±2,98	66,59±11,34
Hayır	21,90±5,18	10,93±3,20	19,19±3,98	8,42±2,92	60,45±9,88
	$t=7,247$ $p<0,001$	$t=2,893$ $p=0,004$	$t=1,060$ $p=0,290$	$t=0,277$ $p=0,282$	$t=5,327$ $p<0,001$

Yaşanılan yerde deprem sonrası buluşma yeri belirleme durumu	24,92±5,39	11,82±3,37	20,02±4,45	8,74±3,13	65,50±11,23
Evet	21,93±5,31	10,86±3,20	18,90±4,08	8,39±2,81	60,08±9,73
Hayır	t=5,439	t=2,868	t=2,575	t=1,143	t=5,099
	p<0,001	p=0,004	p=0,010	p=0,254	p<0,001
Afet ile ilgili sivil toplum kuruluşuna üyelik durumu	25,05±6,01	12,27±3,46	19,71±4,28	8,78±2,82	65,80±12,37
Evet	22,55±5,29	10,96±3,20	19,23±4,25	8,46±2,97	61,19±9,96
Hayır	t=3,700	t=3,258	t=0,912	t=0,892	t=3,549
	p<0,001	p=0,001	p=0,312	p=0,373	p<0,001
Daha önceden afet yaşama durumu	23,17±5,32	10,94±3,22	19,59±3,81	8,52±2,74	62,22±9,55
Evet-bir kez	23,98±5,34	11,52±3,32	19,68±4,44	8,42±3,03	63,61±10,70
Evet birden fazla	21,80±5,77	11,12±3,32	18,61±4,35	8,65±3,01	60,19±11,31
Hayır	F=5,564	F=1,133	F=2,552	F=1,827	F=3,643
	p=0,004	p=0,323	p=0,079	p=0,810	p=0,027

t= Bağımsız örneklem t-testi; F=Anova testi

Tek değişkenli analizlerde BADÖ Toplam puanı ile ilişkili bulunan değişkenler ($p<0.05$) linear regresyon analizine dahil edildi. Linear regresyon analizi sonuçlarına göre; BADÖ toplam puanı ile fiziksel aktivite varlığı ($t=1,981$; $\beta=1,981$), tanı konulmuş fiziksel hastalık varlığı ($t=-3,182$; $\beta=-4,824$), afete hazırlık planı hakkında bilgi sahibi olma ($t=5,215$; $\beta=6,127$) ve yaşanan yerde deprem sonrası buluşma yeri belirleme ($t=2,074$; $\beta=2,345$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlendi ($p < 0,05$) (Tablo 5).

Tablo 5

BADÖ puanlarını etkileyen bağımsız faktörleri belirlemek için linear regresyon analizi

	Standartlaştırılmamış katsayılar				%95 Güven Aralığı	
	B	SE	t	p	Alt	Üst
(Constant)	54,267	1,669	32,522	,000	50,987	57,548
Gelir algı	1,396	,747	1,868	,063	-,073	2,864
Fiziksel aktivite varlığı	1,981	1,000	1,981	,048	,015	3,946
Fiziksel hastalık varlığı	-4,824	1,516	-3,182	,002	-7,805	-1,843
Afetlere yönelik hazırlık eğitimi alma durumu	1,987	1,200	1,656	,099	-,372	4,347
Afete hazırlık planı hakkında bilgi durumu	6,127	1,175	5,215	<001	3,817	8,437
Evde afet-acil durum çantası varlığı	-1,564	1,313	-1,191	,234	-4,144	1,017

Kişisel veya aile afet planı varlığı	1,588	1,396	1,137	,256	-1,157	4,334
Yaşanılan yerde deprem sonrası buluşma yeri belirleme durumu	2,345	1,130	2,074	,039	,122	4,567
Afet ile ilgili sivil toplum kuruluşuna üyelik durumu	2,055	1,243	1,654	,099	-,389	4,500
Daha önce afet yaşama durumu	-,467	,389	-1,202	,230	-1,231	,297

B, beta katsayısı; SE, standart hata

Tartışma

Üniversite öğrencilerin bireysel afete direnç düzeylerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada öğrencilerin Bireysel Afete Direnç Ölçeği toplam puanları $62,13 \pm 10,64$ bulundu. Ölçekten alınabilecek minimum ve maksimum puanlar değerlendirildiğinde öğrencilerin bireysel afet direnç düzeylerinin ortalamanın üzerinde olduğu söylenebilir. Literatürde konu ile ilgili çalışma sayısı sınırlı olsa da üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmalarda bu çalışmanın bulgularını destekleyen çalışmalar olduğu gibi (Yayla, 2020), bireysel afet dirençleri düzeylerinin ortalama (Lu ve ark., 2020; Gökkaya ve ark., 2024) ve düşük olduğunu bildiren çalışmalar (Ekşi, 2020) mevcuttur. Çalışma sonuçlarındaki farklılıkların nedeni katılımcılarının sosyodemografik özelliklerindeki farklılıklardan kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca katılımcıların afet deneyimleri ve afet ile ilgili hazırlık durumları da bireysel afet direncini etkiliyor olabilir. Bununla birlikte bu çalışma ve diğer çalışma sonuçları da bireysel afet direncinin artırılması gerektiğini göstermektedir. Bu çalışmada ve diğer çalışmalarda afet ile ilgili eğitimin bireysel afet direncini artırdığı göz önüne alındığında üniversite öğrencilerinin eğitim müfredatlarına afet yönetiminin (hazırlık, zarar azaltma, müdahale ve iyileştirme) bütün aşamaları ile ilgili afet eğitimleri yapılması bireysel afet dirençlerinin artmasına katkı sağlayabilir (Üstünoğlu, 2024; Ekşi, 2020; Yayla, 2020; Mızrak, 2018).

Bireysel afet dirençlerinin artmasına katkı sağlamak için bireysel afet direnci ile ilişkili faktörlerin anlaşılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada gerçekleştirilen lineer regresyon analizi sonucunda öğrencilerin bireysel afet direnç düzeyleri ile ilişkili olduğu düşünülen bazı sonuçlar elde edildi. Bunlardan ilki fiziksel aktivite yapan öğrencilerin bireysel afet direnç düzeyleri daha yüksekti. Bu bulgu Lu ve arkadaşlarının (2020) Yushu depreminden 5 yıl sonra en çok etkilenen bölgedeki Tibetli ergenle yaptığı çalışma sonuçları ile tutarlıdır. Literatürde düzenli ve uygun fiziksel egzersizin fiziksel sağlığı koruyup geliştirerek bireysel direnci artırabileceği vurgulanmıştır (Deuster ve Silverman, 2013). Bu doğrultuda üniversiteli gençlerin bireysel direncini geliştirmeye yardımcı olmak üzere fiziksel egzersiz programları geliştirilebilir.

İkincisi tanı konulmuş fiziksel herhangi bir hastalığı olanların bireysel afet direnç düzeyleri daha düşüktü. Tibet'te yapılan bir çalışmada son bir yılda sağlık durumu kötü olarak algılananlar bireysel afet dirençlerinin daha düşük olduğu bildirilmiştir. Fiziksel olarak herhangi bir hastalığa sahip olmak bireylerde yetersizlik duygularına sebep olarak kendilerini daha di-

rençsiz hissetmelerine sebep olabilir. Literatürde bu bulgu ile ilgili yeterli sonuca ulaşamadık. Bu nedenle bundan sonraki araştırmacılar fiziksel hastalığa sahip olan öğrencilerle derinlemesine görüşmeler yaparak bireysel afet dirençlerinin düşük olmasının sebeplerini derinlemesine inceleyebilirler.

Mevcut çalışmada elde edilen bir diğer dikkat çekici bulgu ise, afete hazırlık planı hakkında bilgi sahibi olan üniversite öğrencilerinin bireysel afet dirençlilik düzeylerinin, bilgi sahibi olmayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olmasıdır. Bu sonuç, her ne kadar ön-görülebilir görünse de bireysel hazırlık bilgisi ile dirençlilik arasındaki ilişkinin genç bireyler örnekleminde istatistiksel verilerle somut biçimde gösterilmesi bakımından önemlidir. Literatürde yapılan çalışmalarda bu bulguyu destekler şekilde afet planı olanlar ile dirençlilik arasında istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir (Üstünoğlu, 2024; Yayla 2020; Mızrak, 2017). Olası bir afet senaryosunda neyi nasıl yapması gerektiğini biliyor olmak bireyleri daha dirençli hale getirebilir. Bu doğrultuda üniversite öğrencilerine afet senaryoları yardımı ile çeşitli eğitimler ve tatbikatlar gerçekleştirilerek öğrencilerin bireysel afet direncinin gelişmesine katkı sağlanabilir.

Son olarak yaşanan yerde deprem sonrası buluşma yeri belirleyenlerin bireysel afet direnç düzeyleri daha yüksekti. Yayla'nın (2020) yaptığı çalışmada, deprem sonrası buluşma yeri belirleyenlerin belirlemeyenlere göre bireysel afet direnç düzeyi puan ortalamaları daha yüksek bulunmuştur. Olası bir afet sonrasında ne yapacağını planlayanların bireysel afete dirençlerinin fazla olması beklendik bir durum olarak değerlendirilmektedir.

Bu çalışmada ilk analizlerde anlamlı çıkan ancak linear regresyonda anlamlı çıkmayan bazı değişkenler vardı. Literatürde yapılan çalışmalarda bu değişkenlerden gelir durumu (Akil ve Önal, 2022; Ekşi, 2020; Yayla, 2020), afetlere yönelik hazırlık eğitimi alma durumu (Şen, 2022; Yayla, 2020), evde afet-acil durum çantası varlığı (Üstünoğlu, 2024; Yayla, 2020), kişisel veya aile afet planı varlığı (Yayla, 2020), afet ile ilgili sivil toplum kuruluşuna üyelik durumu (Ekşi, 2020) ve daha önce afet yaşama durumu (Akil ve Önal, 2022; Şen, 2022) ile bireysel afet direnci ile ilişkili olduğunu bildiren çalışmalar mevcuttur. Bu farklılığın sebebi çalışmalarda değerlendirilen örneklemin farklı sosyodemografik özelliklerinden kaynaklanıyor olabilir. Bundan sonraki araştırmacılar daha büyük örneklem gruplarında bu değişkenlerin bireysel afet direnci üzerindeki etkisini değerlendirebilirler.

Bildiğimiz kadarıyla bu çalışma Türkiye'de üniversite öğrencilerinin bireysel afete direnç düzeylerini değerlendiren sınırlı sayıdaki çalışmadan birisidir. Bu bağlamda sonuçların literatüre ve afet ile ilgili çalışmalara yol göstereceği düşünülmektedir. Bununla birlikte çalışmanın bazı sınırlılıkları olduğunu kabul ediyoruz. Bunlardan ilki çalışma tek bir üniversitede okuyan öğrencilerle yapıldığı için sonuçların genellenebilirliği sınırlıdır. İkincisi bu araştırmada yapılan çoklu istatistiksel testler, experiment wise Tip I hata oranını artırma riski taşımaktadır. Bu durum, bazı sonuçların anlamlılığının rastlantısal olabileceği ihtimalini beraberinde getirir. Ayrıca bulguların çoğunun yalnızca p değerlerine dayanılarak yorumlanması, istatistiksel anlamlılık ile pratik anlamlılık arasındaki farkın göz ardı edilmesine neden olabilir. İlerleyen

araştırmalarda, bu tür çoklu karşılaştırmalar için Bonferroni gibi düzeltme yöntemlerinin kullanılması ve her anlamlı bulgu için etki büyüklüğü hesaplamalarının yapılması önerilmektedir. Üçüncüsü bu araştırmada kullanılan Bireysel Afet Direnci Ölçeği (BADÖ) öz-bildirim temelli bir araç olup, yanıtların bireylerin kendi algılarına dayandığı unutulmamalıdır. Son olarak kesitsel araştırmalar doğası gereği nedenselliği açıklamada yetersiz kalabilmektedir. Sonuçlar bu bilgiler ışığında yorumlanmalıdır.

Sonuç

Bu çalışmanın sonuçları, ölçekten alınabilecek minimum ve maksimum puanlar (min:19; max:95) değerlendirildiğinde öğrencilerin bireysel afet direnç düzeylerinin ortalamasının üzerinde olduğu gösterdi. Bu nedenle üniversitelerde öğrencilerin bireysel afet dirençlerinin artırılmasına yönelik düzenli afet eğitimleri düzenlenebilir. Bu çalışmada afete hazırlık planları hakkında bilgi sahibi olanların ve yaşanan yerde deprem sonrası buluşma yeri belirleyenlerin bireysel afete dirençlerinin daha yüksek olduğu göz önüne alındığında gerçekleştirilecek olan afet eğitimlerinde bu bilgilerin vurgulanması etkili olabilir.

Bu çalışmada elde edilen önemli bulgulardan biri, düzenli fiziksel aktivite yapan öğrencilerin bireysel afet dirençlilik düzeylerinin anlamlı şekilde daha yüksek olduğudur. Bu sonuç, fiziksel aktivitenin yalnızca fiziksel sağlık üzerinde değil, aynı zamanda bireylerin afet anındaki hareket kabiliyeti, stresle baş etme kapasitesi ve öz yeterlik algısı üzerinde de etkili olabileceğini göstermektedir. Bu doğrultuda, üniversitelerde öğrencilerin düzenli fiziksel aktivite yapabilecekleri erişilebilir, güvenli ve çeşitli mekânların artırılması; bireysel afete hazırlık ve toparlanma kapasitesine dolaylı katkı sağlayabilir. Özellikle koordinasyon, dayanıklılık ve çeviklik gibi işlevsel becerileri geliştiren egzersizlerin desteklenmesi önerilmektedir.

Çalışmanın bir diğer önemli bulgusu ise tanı konulmuş fiziksel hastalığı olan öğrencilerin bireysel afet dirençliliklerinin daha düşük olduğudur. Bu durum, fiziksel sınırlılıklara sahip bireylerin afetlere karşı daha kırılgan olabileceğini göstermektedir. Bu bireylerin afete hazırlık düzeyini artırmak amacıyla, sadece “özel destekleyici bakım” (örneğin kişiye özel tahliye planı, ilaç erişimi, yardımcı araçların temini) değil, aynı zamanda sağlık durumlarına uygun bireyselleştirilmiş afet eğitimleri verilmesi büyük önem taşımaktadır. Ayrıca bu bireylerin afet sonrası süreçte desteklenebilmesi için üniversitelerde sağlık birimleri ile iş birliği içinde yürütülebilecek özel eylem planları geliştirilmesi de önerilmektedir. Bu yaklaşım, afet ortamlarında sağlık açısından kırılgan grupların görünürliğini artırmak ve afet riskini azaltmak açısından önemlidir.

Kaynakça

- AFAD (2020). Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü. <https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu>
- Akil, K., & Önal, E. I. (2022). Sağlık Bilimleri Fakültesi Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölüm Öğrencilerinin afetlere bireysel dirençliliklerinin değerlendirilmesi: Çanakkale ve Aksaray Örneği. *Afet ve Risk Dergisi*, 5(2), 681-692.
- Colten, C.E., Kates, R.W., Laska, S.B. (2008). Community Resilience: Lessons From New Orleans And Hurricane Katrina. CARRI Report, 3.
- Cutter, S. L., Burton, C. G., & Emrich, C. T. (2010). Disaster resilience indicators for benchmarking baseline conditions. *Journal of Homeland Security and Emergency Management*, 7(1):1-22.
- Çakmak, H., Ocaktan, M.E., Akdur, R. (2018), Doğal Afetler, Eşitsizlikler ve Sağlık Sonuçları. Eşitsizlikler ve Sağlık Sonuçları (Akın A, Editör), Türkiye Klinikleri, Ankara, ss.88-94.
- Deuster, P. A., & Silverman, M. N. (2013). Physical fitness: a pathway to health and resilience. *U.S. Army Medical Department Journal*, 24–35.
- DiTirro, L. J. (2018). Conceptualizing Individual Disaster Resilience: Benchmarking Tools for Individual and Social Coping Capacity for a Disaster Resilient Society (Doctoral dissertation, Purdue University).
- Ekşi, A. (2020). Üniversite öğrencilerinde afetlere karşı bireysel direnç ve sosyal sermaye ilişkisinin değerlendirilmesi. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 7(1), 44-54.
- First, J. (2019). The Development and Validation of The Disaster Adaptation and Resilience Scale. (Doctoral Dissertation), The Faculty of the Graduate School at the University of Missouri, USA
- Gökkaya, E., Çelebi, İ., & Balci, E., (2024). Sağlık teknikeri adaylarının bireysel afet direnci, deprem korkusu ve psikolojik sağlık durumları arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 44, 1, 177-196.
- Mayunga, J.S. (2007). Understanding And Applying The Concept Of Community Disaster Resilience: A Capital-Based Approach. Summer Academy For Social Vulnerability And Resilience Building. 1 (1): 1-16.
- Mızrak, S. (2018). Eğitim, afet eğitimi ve afete dirençli toplum. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 56-67.
- Şen (2022). Toplumda suç korkusu ve sosyal sermaye dinamikleri açısından afet direnci: Burdur-Antalya kent merkezi örneği (Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- UNISDR (2005). Hyogo Framework for Action 2005–2015: Building The Resilience Of Nations And Communities To Disasters. World Conference on Disaster Reduction (A/CONF. 206/6). Geneva: The United Nations International Strategy for Disaster Reduction.
- UNISDR (2009). UNISDR Terminology on Disaster Risk Reduction. United Nations International Strategy for Disaster Reduction, Genova. <http://www.unisdr.org/we/inform/terminology>.
- UNISDR (2011) Global Assessment Report on Disaster Risk Reduction. Geneva: United Nations International Strategy for Disaster Reduction.

- UNISDR (2015). Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030. United Nations Office for Disaster Risk Redcution. Geneva, Switzerland https://www.unisdr.org/files/43291_sendaiframeworkfordrren.pdf.
- Üstünoldu, E. (2024). Determination of individual disaster resilience levels of hospital staff: A case study of Kartal Dr. Lütfi Kırdar city hospital. *Journal of Safety Science and Resilience*.
- Yayla, U. (2020). Bireysel afet direnç değerlendirmesi: Gümüşhane örneği. Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gümüşhane Üniversitesi.